

ЛІРИЗМ ОПОВІДАНЬ А.П.ЧЕХОВА

У творчій спадщині А.П.Чехова важливе місце посідають його оповідання, які сповнені великим соціально-психологічним змістом і глибоким ліризмом.

Ліризм – одна з основних "таємниць" письменника, одна з характерних ознак його творів.

У прозі Чехова ліричне існує не окремо від сюжету, а зливається з роздумами героїв, з описами, чим створюється особливе враження. Тому питання про особливості ліричного саморозкриття Чехова дуже важливе для розуміння неповторності творчої індивідуальності письменника.

Ця проблема обговорювалася ще в дореволюційні роки, але

тільки в 30-40 роки були намічені деякі зрушення у вивченні особливостей ліризму творів Чехова. Літературознавець Роскін, наприклад, вважав, що корені ліризму чеховських творів полягають у гуманізмі, в рівні моральних потреб письменника. З. Герон оцінювала ліризм Чехова як вираження його позитивної програми.

За останній час виявлено, що джерела ліризму Чехова – це гуманізм, патріотизм, поетика позитивних ідеалів. Особливі форми ліричного саморозкриття Чехова: деталь, пейзаж, композиція, інтонація, музичні мотиви.

Всі оповідання Чехова ліричні, але їх ще можна поділити на лірико-психологічні і лірико-філософські.

Мрія про гармонійну особу була головним і постійним джерелом ліризму Чехова за весь час його літературної діяльності.

Чехов ще в 1885-1886 роках знайшов ту ліричну форму, яка і внутрішньо, і зовнішньо зливалася з об'єктивністю розповіді. Він запобігав опису власних переживань з приводу тієї або іншої події, особи, що відрізняло ліризм творів Гоголя, Тургенєва, Короленка. Але не завжди письменник послідовно втілював цей принцип, та іноді впливав на почуття читачів. Наприклад, сцена побиття Іони Потапова в оповіданні Чехова "Туґа".

Протиставлення чистого дитячого погляду на світ і жорстокості, цинізму дорослих створює ліричний план в творах Чехова про дітей: "Ванька", "Подія", "Куховарка одружується", "Дітворя".

Контраст людських відносин та авторської розповіді про них народжує сум художника в оповіданнях про кохання, яке стає потворним в цьому недоладно створеному світі. В таких оповіданнях лірико-психологічного плану, як "Агаф'я", "Жарт", бачимо змалювання зовнішності Савки та Надії, пейзажні описи, що пронизані співчуттям письменника.

У 1887-1890 рр. ліризм Чехова одержує філософський відтінок, посилюється його "об'єктивність", створюються нові засоби його вираження. Головним засобом ліризації розповіді залишається композиція, але лірико-філософська тема втілюється сильніше через пейзаж, який розкриває переживання дійових осіб.

З 90-х років і до кінця життя посилюються бентежні пошуки Чехова, більш за все його хвилюють питання громадського життя. До цього періоду належать кращі оповідання письменника, які можна визначити як лірико-драматичні: "Вчитель словесності", "Анна на шиї", "Будинок з мезоніном", "Дама з собачкою", "Наречена" та ін.

У ліричній будові творів Чехова розкриті кращі риси морального складу письменника: чуйна любов і суворі вимогливості до людини, свідомість обов'язку її, ідеали добра, справедливості, краси, досконалості людства.